

Særnummer 8

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Foreningen Svend Gønge

Februar 2010

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Møllergaarden 3,
4750 Lundby
Tlf.: 6130 1004

goenge@lundbyweb.dk
www.lundbyweb.dk

Bestyrelse:

Formand:
Peter Sten Hansen

Næstformand:
Villy Lorich

Kasser:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Bestyrelsesmedlem:
Gunnar Stobbe

Redaktion på SN:
Jens Beck,
svendgoengepoulsen@gmail.com

Göingens historie er uklar...

*Fra lokalavisen Norra Skåne fra 31-3-1928
stammer denne artikel
af Carl Gustaf Liljenberg*

Historien er altså interessant. Det var den både før og efter 1928. Men interessen varierer. Især varierer det i skolestyrelsernes læseplaner om hvad der skal prioriteres. Derudover varierer emnet på forskellige måder. Så lad os prøve at skille det ad, og se på de ændringer, der påvirker, og gør historien mere forståelig.

De aktuelle drøftelser mellem akademikere og nogle lokalhistorikere, om friskytteenhedernes patriotiske mål i den demokratiske frihedens navn, i 1600-tallets krige, rejser spørgsmål for dem der er interesseret i historien. Hvad er præcist historisk sandt? Hvordan kan det være, at vores historie kan fortolkes på så mange måder?

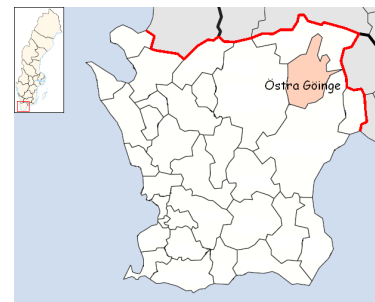
Én ting står klart; den historierettede Göinge forskning og mytedannelse ud fra Göinge præmisser, har givet anledning til et meget imponerende antal af specialer, publikationer og endda nogle film. Hvilke andre tyndt befolkede distrikter, kan vise noget lignende?

Det er derfor usandsynligt, at de grundlæggende sandheder (i mange tilfælde overraskende udforskede) om Göingens historie, er især trivielle eller ukontroversielle. Jeg har været fascineret Oktogonborgen i Verum, som er en af de mest interessante bygninger i 1100-tallets Skandinavien.

Hvordan kan tvetydighedens mørke sådan dominere på baggrund af viden? (Lektor Anders Ödman har forsøgt at trænge nedunder uklarhedens mørke, men også han har måttet erkende problemerne.) Historieemnets fejl, og den dermed forbundne forskning mangler, bør have en mere konkret redegørelse!

Nogle faktafragmenter taler klart, om en yderst interessant lokal historie. Det er derfor let at forstå Göinge som forfatteres, og nogle historikers foretrukne emne. Men en mere systematisk analyse og forklaring af fænomenet kan stadig være af interesse for dem, der søger og ønsker at se en logisk forklaring på Göingehistoriens fascination.

Jeg tænker og tror, at den uklare tilstand i forskningen har åbnet op for spekulationer. Dette har igen gjort spørgsmålet hyper interessant, med al denne

Ambassadører:

Godsejer,
Kammerherre og
Hofjægmester,
Bernt Johan Collet,
Lundbygård.

Hofjægmester og
godsejer,
Peter Zobel,
Bækkeskov.

Godsejer,
**Peter Oxholm
Tillisch**,
Rosenfeldt.

Godsejer,
**Gerner Wolff-
Sneedorff**,
Engelholm.

Godsejer,
**Peter Henrik
Tesdaorpf**
Gjorslev Gods.

Regionsmedlem,
Peter Madsen,
Rone Klint, Præstø.

Borgmester,
Marie Stærke,
Køge kommune.

Borgmester,
Henrik Holmer,
Vordingborg
Kommune.

Borgmester,
Henning Jensen,
Næstved Kommune.

Borgmester,
Knud Erik Hansen,
Faxe Kommune.

Borgmester,
Poul Arne Nielsen,
Stevns Kommune.

Tidl. Borgmester,
René Tuekær,
Faxe Kommune.

fascination som indirekte har tiltrukket alle slags forskere, forfattere, nostalgigere, at have meninger på dette område. Årsagerne til den uklare tilstand i forskningen, bør efter min mening, ligge i den følgende mere eller mindre kendte fænomeners interaktion. Jeg vælger at præsentere problemet sekventielt og kronologisk, i seks trin, der starter i år 1000.

1:

Katolsk religion og fantasi, forsøgte at udslette tidligere religion. Men en masse kom til at overleve, især i den geografiske periferi, og i den mundtlige tradition. Dette gælder især for Göinge i betragtning af dets delvist utilgængelige topografi og uafhængighed. Spor af en sjælden og bemærkelsesværdig folkekultur som Tore Brogårdh m.fl. dokumenterede, har i mange tilfælde før-kristne rødder.

Hedenskaben havde stadig nogle styrker i 1000-tallet. Katolicismen måtte acceptere flere af elementerne i folkekulturen, for selv at kunne gøre sig gældende.

Göinges vildmark er centralt beliggende i Norden. I en lille dansk sammenhæng, har Göinge sikkert haft et mytisk skær med en for danske forhold, spændende, unik og fjernt beliggende vildmark. Denne eksklusivitet gælder op i nutiden.

Vi kan tale om præ-kristne hellige miljøer. Det er kendt, at visse naturformationer og naturlige miljøer, kom til at blive separeret i religiøse aktiviteter. Vi ved også, at nogle moser, søer og vandløb indgår i de præ-kristne ritualer, og offerkult, som var en vigtig del af tidens fantasi. Vi har her antaget, at ødemark- og vintergudinden Skedja, i dette historiske danske miljø, har haft tilholdssted i Göinge, da Göinge havde / har mere kontinentale klima, vinter, og større vildnis end resten af Danmark. Vintergudinden er et sæsonbestemt aspekt af den mere berømte gudinde af frugtbarhed og sommerskønhed, Moder Jord - Freya Vanadis. - Gaja - Vardigoia - Gydja -?

*Gudinden Freja vrider
sit hår*

Det tidligste kendte navn på Freja, er Nerthus. Og man ved, at hun er forbundet med en hellig ø i en fjern sø. Er Gydinge simpelthen Gydjans land? Ligesom Gödåker i det centrale Sverige, betragtes som Gydjans mark. Uden spekulation, kan vi nu ikke nærme os forkristendommens begrebsverden, da dokumentation mangler, eller består af vage fragmenter.

Når den opadgående 1600-tallet stormagt Sverige, mellem Europas mere etablerede nationer, skulle hævde sig og sin stilling, og ville demonstrere sine rødder i en interessant, strålende og storslåede historie, er resultatet ikke godt. Årsagen er klar. Førkristendommens historie, er med visse undtagelser ikke dokumenteret, de katolske forfattere havde i stedet en interesse i at dæmonisere hedenskab, som efter alt relativt længe hævdede sig i de nordiske lande, og udgjorde i lang tid en konkurrerende samfundsorden. Svenske 1600-tals historiker, Rudbeckius med *Atlantica*, lykkes derfor ikke særlig godt med at genskabe en historie, der er forsvundet på katolske initiativ, selv om man stadig kender til Thor, Odin og Frey.

Tidl.
Folketingskandidat,
Gina Øbakke,
Stevns Kommune.

Tidl.
folketingsmedlem,
socialrådgiver,
Hanne Reintoft

Borgmester,
Anders Pettersson,
Osby Kommun.

Viceborgmester,
Erland Nilsson,
Osby Kommun.

Kultur- og
fritidschef,
Tommy Johansson,
Osby Kommun.

Kollektive medlemmer:

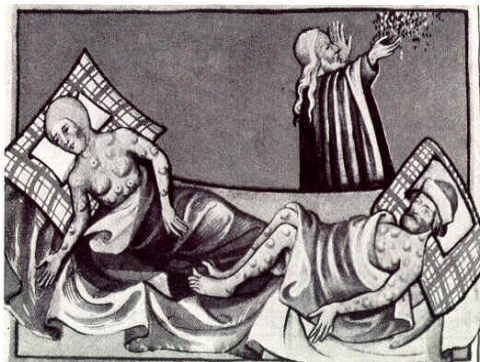
Lundby Menighedsråd

Borgerforeningen
Lundby

Eskildstrup
Kulsvierlaug

De tidlige katolske ideologer, missionærer og skrivere kunne ikke udslette en hel kultur. Men formåede dog at skabe mange hvide pletter, for senere tiders historieforskning.

2:

*Den sorte død eller byldepest skyldes
bakterien Yersinia pestis*

Den Sorte Død lammede alle samfundsfunktioner inden for en meget lang periode. Historien forsvandt, da folk døde, og distrikter blev affolket, i den katastrofe, den store epidemi var i begyndelsen af 1350-tallet. Ved et foredrag i Kristianstad i foråret 2009, sagde professor i historie Dick Harrison til befolkningstallets tab i området er mere tilbøjelig til at være 80%, end de 50% forskning tidligere blev betragtet som sandsynlig worst case scenario. Naturligvis forsvandt meget af kulturen, traditionerne og historierne, i dette menneskelige inferno.

3:

Den reformerede kristendom afviste den tidligere orden. Især dårligt håndteret var den katolske helgendyrkelse med Jomfru Maria i centrum. Maria kan ses dels som en konverteret Frejafigur i det tidlige førkristne Norden. "Vor Frue" anses for at være overgangsform mellem Freja og Maria, i den nordiske tidlige katolicisme. Den kvindelige guddom var derfor fortsat repræsenteret i det nye kristne katolske Skandinavien. Med reformationen blev det meste af det, der er knyttet til dyrkelsen af Maria problematiseret. Det var ikke længere nogen mindelser om modergudinden i den anvendte religionspraksis. Hvilket i mange tilfælde forværrede den kulturelle forarmelse i 1500-tallet.

Vandringsdagene mellem Store Bededag og Kr. Himmelfartsdag, klosterhaver, rituelle processioner, pilgrimsfærde, kildekult, dyrkelsen af Maria, helgener forsvandt eller blev uforståelige og manglede rødder i religiøs praksis. De forvirrede præsters dokumentering af gamle erindringer, som de kom til være beskrevet i de såkaldte "pastorale forbindelser", de urgamle levn og legender, skete for det meste i "blinde", eller i en tåge af forvirrende spøgelsesbelysning. 1600-tallets hekseprocesser skal delvist ses i dette lys.

Pilgrimsfærd

Den såkaldte "pastorale forbindelsers" syn på oldtiden, har givet anledning til mange misforståelser, fejl og mangler. For disse præster har der næppe eksisteret en forhistorie / historie udenfor Bibelen verden.

Katolikkerne havde været tvunget til at gå på kompromis med den tidligere folkereligion, for at kunne overtage dets rolle. De ønskede, eller var nødt til at undgå for store kulturelle sammenstød. Den tidligere katolske kristendom var, trods alt mere som førkristendommen, end den særlige nordlige reformerede kristendom.

Hverken Luthers kristendom og tilhørende kultur, med al sin magt på nationalt plan, havde ingen ambitioner om at gengive tidligere epoker objektivt, eller at engagere sig i historisk forskning. For eksempel ser vi, at den kvindelige Gudsaspekt Mary, blev endnu mere marginaliseret.

4:e

Sverige kom til at ændre og trivialisere Skånelandskabets historie, således at Sveriges rolle kom til at blive forstørret, og Danmark's rolle mindskes. Skånes betydning nedtones. Meget af Lund kandidaternes præstationer skal ses i lyset af den svenske magtpolitiks krav. Akademikere har således handlet i et mere eller mindre "politisk korrekt" miljø. Og naturligvis også påvirket af dette miljø. Vi kan kun gætte på de problemer, kreative historieforskere møder i disse sammenhænge. Modsætningen mellem stivhed og kreativ sandhedssøgen, i disse miljøer, så er korrekt stivhed utvivlsomt en fordel.

Når Lunds Universitet blev grundlagt i 1668, ti år efter de skånske provinser blev vristet fra Danmark, var dette en del af swedifications processen for den nye provins. De ønskede at uddanne præster, som forskriftsmæssigt indbragte de svenske argumenter, og solid Aryanisation (fratage folk deres særkende, f.eks. nazisterne behandling af jøder) belagt med den svenske magtpolitik. Den danske historie var nu et problem. Danske bøger blev forbudt og forbudet gjaldt godt ind i 1800-tallet.

Swedifications processen blev gennemført såvel gennem kirke og på universitetet. Sejrherren skriver historien, som vi kender, og historien blev underordnet swedifications processen. Det er ikke svært at forstå, at denne proces problematiserer objektivitet og dermed videnskaben og sandheden.

5:e

Carl von Linné

Den mere end 4.000-årige bondekultur kom til at blive devalueret af industrialisme, modernisme og velfærdsstatens bygherrer. Carl von Linnés naturlige voksne, og ofte i 1740'erne, smukt beskrevne landlige kultur, med dens respekt for alle naturlige sammenhænge, blev revurderet i/fra fremkomsten af industrialismen.

Mennesket blev reduceret til en produktions ressource, i stedet for en guddommelig del af jordens cyklus, med dyr og natur. Den industrielle revolution var ikke nådig i dens forståelse af landdistrikternes kultur. Det var vigtigt at trække folk væk fra

landområderne, og ind til de forskellige brancher i byområdet. Naturværdier kom for at blive ødelagt, mens den industrielle kultur blev glorificeret. Meget af industrialismens og bykulturens problemer, var ukendt i landbruget. Den Nationale Romantik i slutningen af 1800-tallet er at se som en midlertidig reaktion.

Moderne vækstfundamentalister ville næppe indrømme, at landbrugssamfundet havde mange sympatiske ansigter, såsom at det var umagen værd.

6:e

1900-tallets stormagtskrig (mellem verdens førende industrialiserede nationer) kom til at sætte historikere under pres.

Krigens første offer for sandheden. Herefter kommer en periode, hvor sejrherren skriver historien. Dette gælder ikke kun 1600-tallets nordiske region, men også meget i den seneste tid og i almindelighed. Sveriges ofte mærkelige adfærd i dets relationer med primært Tyskland, Storbritannien, Sovjetunionen og USA, gør vigtige historiske områder af viden i løbet af 1900-tallet til tabuemner. Paralleller til Sveriges akademiske 1700-tal kan anes, og emnet for historien er problematiseret yderligere. Skole undervisning i historien får nu aller lavest prioritet. I samtidsdebatten blev profanisering, forvandling og trivialisering af historiske emner, mere en regel end en undtagelse. Tidligere tider var så skræmmende, primitive og næsten uforståelige. Historie er derfor et problematisk emne ..

De fleste historie interesserede kan sandsynligvis se, eller forestille sig, helt eller delvis, hvordan de ovennævnte punkter påvirker. Jeg har fokuseret på seks hovedpunkter, og indser, at meget mere kunne være fremhævet og placeret under overskriften: "Historieforskningens problemer".

Jo mere man fordyber sig i dette synspunkt, desto klarere bliver forvirringen. Historien er et emne, som har påvirket og er blevet påvirket af politik, den moderne debat og de forskellige magtgrupperinger. De seks ovennævnte relaterede emner påvirker hinanden, og slører billedet af den faktiske historiske begivenhed. At Göinge på grund af sin geografiske position, har et særligt forhold til de fleste af de ovennævnte seks punkter, gør den latente Göingefascinationen mere indlysende.

Emnet har således udviklet sig til en stærk spænding mellem tro og videnskab. Dette forklarer antallet af publikationer om Göinge tema, mens usikkerheden omkring Göinge historie står tilbage. Dermed tilbagestår også det kreativitetsfremmende spændingsfelt. Den gryende offentlige interesse i populærehistorie, vil bringe mere forskning, og mange interessante sager vil blive afsløret. Et meget illustrativt eksempel er frihedshelten Svend Poulsen, som har sine rødder i Verum. Derfor den nye træstatue på den lokale kirkebakke. I Danmark er Svend en frihedshelt, men i Sverige næsten ukendt.

*Frihedshelten
Svend Poulsen
i Verum*

Det er derfor ikke overraskende, at Friskytternes våben, den meget interessante Smålandsbøssen/Göingeriffen, næsten er gået tabt med

tiden. Eller at sammenhængen mellem Värends og Göinges mange gange fantastiske historie, er blevet forvandlet til en række svenske akademiske spørgsmålstejn. Friskytternes danske nationalisme og Nils Dackes frihedsønsker og lavskattepolitik, er ikke noget, der ligger svensk historieskrivning på hjertet. Man kan naturligvis argumentere for, at de legendariske skånske Friskytter var korrupte, hævnerrige og vildledte eventyrere, eller at Nils Dacke var grim, ondskabsfuld bigamist. Det er og har altid været let at tage magthavernes parti.

Viden og sandhed er målene for videnskaben. Dette gælder også den historiske forskning. Muligheden for at have klare og sande billeder af historien, må være fundamentet for samfundsfag og den menneskelige selvindsigt.

Derfor forstår man, at historieskrivningen skal udvikles mange mennesker, og mere arbejde er nødvendigt. Ressourcer skal tilføres. Ellers vil det være svært at finde de nye tværfaglige indfaldsvinkler, der kan føre videnskaben videre.

Tværfaglig forskning skal udvikles i alle tilgængelige dimensioner. Dette gælder især historisk forskning, og især den historie, der er dårligt dokumenteret.

Lars Björnsson

Artiklen er oversat af www.google.com, www.sprogbro.org og Jens Beck. Februar 2011.

